

La pedra

Un nom com és ara pedra, que designa una idea molt elemental, ha originat, com és lògic, un elevat nombre de derivats i composts. Dit més exactament, forma part, com a terme principal, d'una nombrosa família etimològica de mots, alguns dels quals poden ésser objecte d'un comentari d'interès.

Observem, en primer lloc, que certs derivats de pedra, com pedregada, pedregar, pedregam i pedregós, són sovint escrits amb una grafia errònia — amb una a a la segona síl·laba: «pedragada», etc, sens dubte perquè hom té en compte, indegudament, la a final del mot primitiu. Però cal recordar que és a partir del radical del primitiu (pedr en aquest cas) que es formen els derivats, al qual s'afegeixen els sufixos de derivació, i en algunes ocasions, uns elements intercalats anomenats infixos. Així, mots com pedregada i pedregós s'han format amb la intervenció de l'infix eg, que precedeix els sufixos — ada i — ós i que és el mateix que figura en derivats com polseguera i punxegut.

Un mot com pedrera (lloc on es treuen pedres) — és sovint substituït per «cantera», que és el terme del castellà. No podem donar, segurament, a pedrera el sentit figurat amb que s'usa «cantera» en el llenguatge dels comentaristes esportius, però aquest mot hauria d'ésser evitat en tots els casos.

Cal no confondre el pedró amb el pedrò, mots homònims en els parlars orientals. Pedrò, derivat de pedra, significa «munt de pedres» o «columna o pilar que recorda un fet memorable o serveix de fita o indicació». Padrè, en canvi, vol dir «llista d'habitants». La barcelonina Plaça del Pedró es refereix al primer d'aquests dos significats.

Mots com empedreir, empedreïment i empedreït són també molt sovint substituïts pels castellanismes «empedernir», «empederniment» i «empedernit». Empedreir significa «tornar-se dur com la pedra» i s'usa molt en sentit figurat. És en aquest cas, així com en l'ús de l'adjectiu empedreït, que prové del seu participi passat, que es recorre habitualment a les formes castellanitzants. En lloc, doncs, de «Els densenganys el van empedernir» i «Era un jugador empedernit», cal dir Els desenganys el van empedreïr (o endurir) i Era un jugador empedreït.